

Vanskelig situasjon ved årsskiftet

Bedriftene i Mo Industripark merker tydelig lavkonjunkturen nå ved årsskiftet. Utsiktene for 2010 er vanskelige for både prosessbedriftene, leverandørbedriftene og for verkstedsindustribedriftene.

Vi har stilt tre spørsmål til bedrifter som arbeider i forskjellige markeder.

Spørsmålene var:

1. Hva var det beste som skjedde for din bedrift i 2009?

2. Hvilke utfordringer tror du vil bli den viktigste for din bedrift i 2010?

3. Hvor gode er de norske rammebetingelsene fra myndighetene, sett fra din bedrift sitt ståsted? Hva bør endres?

Svarene er som følger:

Vale Manganese Norway AS

Adm. dir. Svein Are Olsen

1. Vi fikk anledning til å benytte markedsrelaterte stansperioder til større vedlikeholdsprosjekter. Derved hadde vi ved årets utgang to nyoverhalte ovner, som når vi gjør jobben vår, kan produsere for fullt og med høyest mulig effektivitet, i et år der produktprisene ikke ga oss noe gratis. Vi greide også, i forståelse med ansatte og eksterne, å gjennomføre kostnadsreducerende tiltak, slik at utgangspunktet for det nye året er godt. Jeg berømmer alle

ansatte, tidligere ansatte, innleide og enkelte leverandører for innsatsviljen og fleksibiliteten som ble utvist, og som fremdeles vises.

2. Som alltid vil produksjonskostnaden målt i kroner pr tonn være den viktigste utfordringen. Siden mange av kostnadsfaktorene (som for eksempel priser på råvarer og andre innsatsfaktorer) bare i liten grad er under vår kontroll, er det spesielt viktig at vi fokuserer på egen

effektivitet. Det viktigste målet for effektivitet er tonnasje i en fabrikk som vår, det vil si det antall tonn ferdigvare vi greier å levere til salg. Gjør vi jobben her, tones effekten av finanskrisen og såkalte rammebetingelser mye ned, og tonnkostnaden synker. Fokus i vår bedrift i 2010 vil derfor være på full kapasitetsutnyttelse og godt hushold, samtidig som vi skal ivareta hensynet til lokalmiljøet.

3. Som en del av et stort globalt konsern styres våre rammebetingelser i stor grad av konsernet. Det viktigste bidraget fra myndighetenes side forblir stabilitet og forutsigbarhet.

FESIL AS, Rana Metall

Verksdir. Tommy Tunstad

1. I 2009 forbedret vi våre skadetall, og vi gjennomførte året med kun ett mindre uhell. Vi har unngått permitteringer, har ikke bygd lager av ferdigvarer, og har lønnsom drift til tross for lavkonjunktur. I tillegg har vi en gjeng med ansatte her borte som står på som bare det for at resultatene skal bli gode.

2. Det viktigste er at vi unngår skader. I tillegg må vi ha kunder som vil ha våre produkter, slik at det etter hvert kan legges til rette for drift på begge våre ovner. Ved en eventuell utvidelse til to-ovnsdrift får vi trolig en utfordring i form av at vi må få tak i kvalifiserte operatører.

3. Der rammebetingelsene settes på bakgrunn av internasjonale avtaler og føringer fra for eksempel EU, er det viktig at norske rammebetingelser er mest mulig lik rammebetingelsene i andre land. Dette gjelder eksempelvis avgifter, handelsrestriksjoner, energi og miljø.

Der rammebetingelsene settes nasjonalt, er det viktig at særnorske markeringsbehov unngås for å sikre vår internasjonale konkurransekraft og videreføring av industrikompetanse. Det største problemet for oss når det gjelder rammebetingelsene er mangel på langsiktighet og forutsigbarhet.

Celsa Armeringsstål AS

Økonomisjef Eivind B. Hansen

1. I løpet av 2007 startet bedriften opp formaliserte programmer og tiltaksplaner for et kontinuerlig forbedringsarbeid rundt prosessene både i produksjonen og støtteapparatet forøvrig. Nå begynner vi virkelig å se resultater av dette arbeidet og i løpet av 2009 så vi en klar forbedring av viktige produksjonsparametre både i stålverket og i kombiverket. Flere og flere ansatte involveres i arbeidet etter hvert – og i 2010 vil omfanget øke ytterligere.

2. Den viktigste utfordring blir uten tvil markedssituasjonen. Vi ser positive trekk i forhold til 2009, men det ser dessverre ut for at veksten i 2010 fortsatt vil være svært forsiktig innenfor bygg- og anleggsektoren. Det betyr at

konkurransesituasjonen blir like tøff i 2010 som den var i fjor og at viktigste fokus blir det kontinuerlige arbeidet med å forbedre konkurranseposisjonen så langt råd er.

3. De norske, myndighetsbestemte rammebetingelsene er generelt dårligere enn det som våre konkurrenter har å forholde seg til. Uten å være for konkret på dette punktet mener vi at den viktigste endring kan være en holdningsendring hos norske myndigheter. De kan være mindre formalistiske og mer pragmatiske og se hvordan resten av Europa tilpasser sine rammebetingelser til EUs direktiver og til den rådende økonomiske situasjonen. Spesielt vil vi nevne rammebetingelser

rundt kraftintensiv industri, arbeidsmarkedets fleksibilitet i økonomiske krisetider og klimavoter. I størrelse er dette en stor utfordring både tidsmessig og økonomisk. Vi må også få samme regelverk på veitransport i mellom

industriparken og grensen, slik som det finnes i Sverige. I dag taper vi mye på at det ikke lønner seg å hente produkter hos oss på grunn av transportbegrensninger.

SMA Mineral AS

Daglig leder, Johnny Vangen

1. Etter at renseanlegget har vært i drift siden 2008 under forskjellige forhold, viser jevnlig kontroll at det fungerer veldig bra. Vi har gjennom året også lagt ned mye tid og ressurser på forbedringer innenfor kvalitet og miljø. Her vil jeg berømme alle ansatte på kalkovnen som har gjort en veldig bra jobb.

2. Vi må holde kostnader nede og finne flere avtakere av produktene våre. Det er også veldig viktig for oss å fortsette og fokusere på å holde en kvalitet som er bra.

3. Det er i dag et komplisert kvoterapporteringsystem spesielt vedrørende bruk av CO – gass. For en bedrift i vår

størrelse er dette en stor utfordring både tidsmessig og økonomisk. Vi må også få samme regelverk på veitransport i mellom industriparken og grensen som det som finnes i Sverige. I dag taper vi mye på at det ikke lønner seg å hente produkter hos oss på grunn av transportbegrensninger.

Molab AS

Ved adm. Dir. Sveinung Skogen

1. Molab jobber bredt i flere markeder med forskjellige produktgrupper. Hva som var det mest positive i 2009 for hele Molab er derfor litt vanskelig å svare på. Markedsutviklingen og markedsandelen mot offshoremarkedet var spesielt positiv i løpet av 2009. Det ble en veldig viktig motvekt mot utviklingen lokalt i Rana. Økte markedsandeler i en periode med reduksjoner av offshore-prosjektene er gull verd. Oppstarten, og utviklingen mot slutten av 2009, i Porsgrunn, var også en viktig milepel for Molab. Miljømarkedet er i klar endring. Tidligere år har miljømarkedet vært et overskuddsfenomen; når konjunktorene var på tur ned stoppet miljømarkedene opp. I 2009 skjedde ikke det. Tvert imot var

dette markedet i vekst, tilsynelatende uavhengig av konjunktorene.

I tillegg ble 2009 et gjennombrudd i markedet for vårt laboratorium for organiske analyser i Oslo.

2. Den største utfordringen for 2010 blir satsingen mot miljømarkedet, både markedsarbeidet og produktutviklingen. Fortsatt økte markedsandeler offshore blir også en triller.

3. Rammebetingelser nasjonalt er ikke viktig så lenge alle har de samme, det vil si at hovedkonkurrentene er norske kommersielle foretak. Fortsatt møter vi en del konkurranse fra offentlig subsidierte foretak. Argumentene for

subsidiene er som regel kreativt politisk motivert.

For oss, som har en stor del av omsetningen i Sør-Norge, forutsetter fortsatt vekst for Molab i Nord-Norge mye reising for mange av våre ansatte. Kostnadsmessig er denne ulempen i all hovedsak kompensert med lavere arbeidsgiveravgift. Nødvendigheten av og muligheten for mye reising er en livsstils- og holdnings-sak. For de som verdsetter lokal tilstedeværelse på jobb og fritid høyest, blir det fort en nødvendighet å bosette seg der markedene er – nemlig i Sør-Norge. Markedene i Nord-Norge er knøttsmå fordi vi er så få mennesker som bor her, og alt for små som treningsarena for å bli like

gode som større bedrifter i sør. Men reising, som forutsetning for inntekter for familien, er jo den ur-nordnorske måten å leve på. Det er det som har gitt både rikdommer og familieinntekter her nord i de siste 1000 årene.

Mo Fjernvarme AS

Daglig leder Terje Sund-Olsen

1. 2009 har generelt vært et bra år med stabile driftsforhold i våre anlegg. Fjernvarmeaktiviteten i Rana ble startet allerede i 1984, og Mo Fjernvarme rundet 10 år som eget selskap i november 2009. Det er hyggelig å konstatere at de beslutningene om fjernvarmeetablering som ble tatt for 25 år siden var riktige, og har resultert i et godt miljø- og forretningsmessig konsept som sikrer drift videre fremover. Det er også flott å konstatere at systemene for fjernavlesning av energimålere som ble tatt i bruk i 2009 fungerer som forutsatt, og har bidratt til en enklere avregning og ikke minst bedre oppfølging av fjernvarmenettet. Det beste for oss og bransjen må sies å være NVE sitt vedtak om å avvikle

ordningen med redusert nettleie på utkopplbart strømforbruk. Denne ordningen har til nå har vært begrensende for utbyggingstakten av alternativt fornybar energi og fjernvarme.

2. Stabil tilgang på spillvarme vil være en utfordring i 2010, særlig med tanke på aktiviteten hos Ruukki Profiler. Reduksjonen hos dem har vært godt merkbar også for oss i 2009, og vi er spent på beslutningene som blir tatt i forhold til videre driftsform.

3. Rammebetingelsene for fjernvarme i Norge har blitt mye bedre de siste årene og må i dag sies å være tilfredstillende. Vi ser likevel med en viss bekymring på energimerkeordningen som innføres

i år, og som stiller krav om energiattest ved salg og utleie av bygg. Hvis ordningen innføres slik NVE legger opp til, vil merket virke diskriminerende for bygg med fjernvarme. Vi er også betenkt over måten CO₂-kvoteordningen håndteres av myndighetene i forhold til gjenvinning av overskuddsgass. Den CO-rike avgassen fra Vale blir kvotepiktig når den gjenvinnes og utnyttes til spissfyring i fjernvarmeanlegget. Det som etter vår oppfatning gir en klar miljøgevinst "straffes" gjennom avgifter og en lite fleksibel kvotetildeling. På sikt kan dette føre til at utnyttelse av overskuddsgass i industriparken reduseres til fordel for olje eller naturgass. For å kunne påvirke myndighetene mot neste kvoteperiode vil det være viktig

at både produsenten og brukerne av overskuddsgass i industriparken står sammen i de videre diskusjoner med SFT/Miljøverndepartementet.

Miras AS

Konstituert konsernsjef Roger Brandser

1. Det beste som skjedde for oss i 2009 var at andre halvår ble vesentlig bedre enn de prognoser som ble lagt for konsernet. Fusjon og omorganisering innenfor Vedlikehold og Modifikasjon kom til et riktig strategisk tidspunkt, og gav oss nye og større kunder. Vi er nå rigget for nye og større prosjek-

ter og markeder, takket være en svært engasjert jobb hos alle i organisasjonen.

2. Vårt konsern har hatt og har sterke ønsker om vekst. Som følge av finanskrisen er konkurransen blitt hardere. Flere av våre kunder sliter. Fortsatt vekst i 2010 synes å være en utfordring som skal bli stor nok for oss.

3. En politikk som medfører høy rente og sterk norsk krone bidrar til å svekke vår konkurranseevne i et marked hvor vi stadig møter leveranser fra andre land. For våre kunder burde det nå komme større forutsigbarhet på industrikraft.

Momek Group AS

Adm. dir. Wiggo Dalmo

1. Det er vanskelig å peke på en enkelt hendelse, men det viktigste forholdet for Momek Group har vært at vi har virksomheten vår spredt, både geografisk og bransjemessig. I tillegg satt vi inne i langsiktige prosjekter, blant annet i Glomfjord og Kirkenes, som var oppfinansiert før den økonomiske nedturen inntraff. Dette kombinert med reisevillige operatører og ledere,

har gjort at 2009 ble langt bedre enn vi kunne ha fryktet.

2. Lavkonjunkturen som nå følger finanskrisen kommer til å sette sitt preg på 2010. Investeringsbrems, - onshore og offshore, gjør konkurransen svært krevende for alle i vår sektor.

3. Rammebetingelsene for vår virk-

somhet, isolert sett, er det lite å utsette på. Når det gjelder kundene våre, så ser vi at myndighetene kunne ha lagt forholdene bedre til rette, slik at det blir rom for å tenke langsiktige investeringer i vår region. Kommunikasjon er et annet forhold som vi alle sliter med. Reisebudsjettet for bedrifter i Nord-Norge, med ambisjoner i nasjonalt marked, er formidabelt. Storflyplass, nå!

Mo Industripark AS

Adm. dir. Bjørn Bjørkmo

1. Vi klarte i et vanskelig år å opprettholde stabil drift og leveranser til våre kunder. Vi har også i 2009 gjennomført betydelige byggeprosjekter samt investeringer som sikrer driften av infrastrukturen framover. MIP AS er inne i et generasjonsskifte, og det gleder meg at vi makter å ny-rekrutere dyktige folk.

For industriparken generelt er det gledelig at vi også i 2009 klarte en betydelig forbedring av støvutslippene fra parken. Dette bidrar til at det heller ikke i 2009 ble registret overskridelse av antall døgn med for høyt svevestøvnivå i Rana.

2. 2010 vil bli vanskelig for oss som så mange andre bedrifter i industriparken. Det økonomiske resultatet for MIP AS påvirkes sterkt av aktivitetsnivået i

industriparken, og ved inngangen av året er det flere av våre tradisjonelle infrastrukturprodukter vi ikke tjener penger på. De siste årene har vi gjennomført store utvidelser i bygningsmassen, og hovedutfordringen blir å ha en høy utleiegrad. Den første utfordringen vi møter er i Gulbygget etter at NAV flytter ut til våren.

Likeledes vil arbeidet med å finne passende leietakere til Eka-anleggene, være en betydelig oppgave. Arbeidet med å fornye infrastrukturen fortsetter, og vi må i løpet av 2010 ta en beslutning hva vi skal gjøre med luftgassfabrikken. Den nærmer seg raskt 40 år.

For at vi skal makte disse oppgavene, er det overordnet at vi greier å opprettholde lønnsom drift, ikke minst gjennom kostnadseffektivitet.

3. For Mo Industripark AS er det de rammebetingelser som gis til prosessindustrien som er viktigst. De norske rammebetingelser til denne industrien er ikke optimale.

Myndighetene må vise en mer offensiv holdning til å optimalisere de norske rammebetingelsene. Det handlingsrom som utviklingen i EU gir må utnyttes maksimalt. For eksempel når EU gir åpning for å hindre karbonlekkasje (at bedrifter flytter på grunn av europeisk kvotepolitikk), så må det utnyttes. Det kan virke som Norge ikke har den samme forståelsen som EU av viktigheten av å bevare prosessindustri i landet. Norske avskrivingsregler bør ikke være dårligere enn i EU.

Mo Industritransport AS

Prosjektansvarlig Per Olav Brauten

1. Vi har klart å gjennomføre reduksjon av arbeidsstokken uten at dette har fått negative konsekvenser for arbeidsmiljøet i bedriften. Vi har samtidig et greit

forhold til de som har mistet arbeidet.

2. Den viktigste utfordringen ved Mo Industritransport i 2010 er at våre kunder blant de store prosessbedriftene

i Mo Industripark sliter. Når de sliter, så sliter vi.

Kunnskapsparken Helgeland AS

Daglig leder Elise Husum

1. Vi utvidet vårt markedsområde til å gjelde hele Helgeland og har inngått samarbeid med Næringshagene i Mosjøen, Sandnessjøen og Brønnøysund. I den forbindelse skiftet vi også navn fra Kunnskapsparken i Rana til Kunnskapsparken Helgeland.

2. Vår største utfordring er som tidligere å sette i gang utdanningstilbud som arbeidslivet har behov for. I den forbindelse er vi veldig spente på hvordan situasjonen i industrien påvirker vårt aktivitetsnivå. Har bedriftene råd til å bruke penger på kompetanseheving?

3. I dag må vi søke penger fra år til år for å utføre arbeidet med kompetanseutvikling. Vi trenger mer langsiktighet i denne typen jobbing. Å utvikle nye studietilbud er ikke gjort over natta, og det er en stor utfordring å skulle tenke langsiktig med kortsiktige finansieringsordninger.

